

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm

Betänkandet Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten (SOU 2016:71)

Ju2016/07760/L6

Röstlängden (avsnitt 4.3.2.)

Ett omval bör i så stor utsträckning som möjligt ske på samma villkor som det ordinarie valet. De omständigheter som ligger till grund för ett omval innebär att det har skett ett åsidosättande av de demokratiska rättigheter som tillhör väljarna i det ordinarie valet. Det bör därför inte komma i fråga att väljare som har flyttat antingen inte får rösta alls i ett val (om de har flyttat från den valkrets där omvalet sker) eller får rösta två gånger (om de har flyttat till den valkrets där omvalet sker). Att ett antal personer kommer att ha hunnit bli myndiga efter den ordinarie valdagen kan med detta synsätt inte leda till någon annan bedömning.

Tidsfristen för utsändande av utlandsröstkort (avsnitt 4.3.4)

Enligt nuvarande regler ska utlandsröstkorten skickas till väljarna senast 50 dagar före valdagen. Utredningens förslag att det i stället ska ske så snart det är möjligt sedan det har beslutats vilken dag det extra valet eller omvalet ska hållas, innebär en påtaglig försämring för utlandssvenskarnas möjligheter att rösta. Utredningen belyser och analyserar inte dessa negativa konsekvenser i tillräcklig utsträckning.

Förstärkt skydd för valhemligheten (avsnitt 5.3)

Det är svårt att följa vilken tankegång som leder fram till förslaget att samtliga valsedlar genom valnämndens försorg ska placeras innanför valskärmarna, särskilt som utredningen slår fast att det inte finns anledning att rikta några allvarigare invändningar mot den nuvarande ordningen. Utredningen nämner att väljare i vissa fall har haft ”negativa upplevelser” vid rösningen och att ”oförståelsen mot det svenska systemet” har ökat på senare år, men konstaterar samtidigt att det inte finns några belägg för att valhemligheten har röjts eller att valen inte har varit fria och att det heller inte finns några konkreta farhågor att något sådant kommer att inträffa.

Kammarrätten anser att utredningen har underskattat de praktiska konsekvenserna av sitt förslag. Med den nu gällande ordningen är det lätt för röstmottagarna att ha kontinuerlig uppsikt över de valsedlar som väljarna alltid ska ha tillgång till. Utredningens förslag innebär att dessa valsedlar, tillsammans med övriga valsedlar, ska placeras innanför valskärmarna, dvs. utom synhåll för röstmottagarna. Det är tydligt att detta öppnar för ett flertal möjligheter till manipulation. En väljare som står bakom skärmen kan t.ex. flytta runt valsedlar, sätta ett visst partis valsedlar framför ett annat partis, göra personvalsmarkeringar på valsedlar, placera ut egentillverkade valsedlar, osv.

I dagsläget krävs det inte särskilt mycket av röstmottagarna för att de ska kunna kontrollera att det är ordning bakom valskärmarna. I huvudsak räcker det med att då och då se efter så att det inte ligger skräp där i form av framför allt kasserade valsedlar och att det finns pennor för personvalsmarkeringar. Den föreslagna ordningen kommer att kräva en helt annan intensitet i arbetet, eftersom en manipulering som kan leda till en direkt påverkan på valhandlingen kan ha skett i princip varje gång en väljare har varit bakom en valskärm. Det kommer således att behöva göras omfattande insatser för att nyordningen, i stället för vad som var syftet, inte ska leda till en reell – och välgrundad – misstro mot valsystemet.

Det kan vidare konstateras att utredningens förslag fördjupar skillnaderna i säkerhet mellan olika sätt att rösta. Först genomförs – av goda skäl – en reform med en generell möjlighet till brevröstning utomlands, som innebär en påtagligt försvagad säkerhet vid röstningen. Därefter, några år senare, förordas en annan reform som ytterligare stärker den redan mycket goda säkerheten vid röstning på röstmottagningsställen. Enligt kammarrättens mening är det inte oproblematiskt att förena dessa båda utvecklingslinjer.

Konsekvensanalys (avsnitt 7.3.2)

De kostnader som utredningens förslag medför är inte försumbara. Det är dock inte en uppgift för kammarrätten att bedöma om de fördelar som utredningen anser att förslagen innebär motiverar dessa kostnader.

Bland övriga konsekvenser framhåller utredningen att förslagen bl.a. leder till att valhemligheten blir likvärdig för alla väljare oavsett kön och att de därmed bidrar till att stärka jämställdheten mellan kvinnor och män. Kammarrätten anser inte att förslagen kan antas få någon sådan effekt.

Betänkandet i övrigt

Kammarrätten har inte några synpunkter.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättslagmannen Petter Classon och kammarrättsrådet Roger Petersson efter föredragning av den sistnämnde.

Petter Classon

Roger Petersson